

OCHRONA ZDROWIA

Działania na rzecz zwalczania narkomanii i przeciwdziałania alkoholizmowi

Realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia nakłada na samorzady gmin art. 7 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506), natomiast Ustawa z dnia 3 grudnia 2015 roku o zdrowiu publicznym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1916, z późn. zm.) określa sposób realizacji tych zadań. Podstawą działań z zakresu zdrowia jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz.U. z 2016 r. poz. 1492). Zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia w 2018 r. w Gminie Żagań o statusie miejskim realizowano cele w zakresie promocji zdrowia, edukacji zdrowotnej, szkolenia kadr, redukcji szkód oraz szeroko pojętej profilaktyki.

Dokumentem strategicznym w zakresie realizacji powyższych działań był Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Żagań o statusie miejskim na 2018 rok, przyjęty Uchwałą Nr XLIX/119/2017 Rady Miasta Żagań z dnia 28 grudnia 2017 r. oraz zmieniony Uchwałą Nr LIV/44/2018 Rady Miasta Żagań z dnia 25 maja 2018 r. i Uchwałą Nr LVIII/88/2018 Rady Miasta Żagań z dnia 19 października 2018 r., zwany dalej Programem. Określał on lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków. Obowiązek uchwalenia Programu wynika bezpośrednio z art. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2137, z późn. zm.). Program uwzględniał także zadania własne gminy w zakresie zwalczania narkomanii, określone w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r., poz. 1030, z późn. zm.), a także cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Zgodnie z ww. ustawami stanowił on również część strategii rozwiązywania problemów społecznych w mieście.

Ujęte w Programie działania wpisywały się w następujące rodzaje profilaktyki:

- 1) uniwersalną – rozumie się przez to profilaktykę ukierunkowaną na całe populacje, to jest działania profilaktyczne adresowane do całych grup (populacji) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój; działania uniwersalne są realizowane np. w populacji dzieci i młodzieży w wieku gimnazjalnym, w populacji młodych dorosłych, w populacji rodziców posiadających dzieci w wieku szkolnym; przykładem profilaktyki uniwersalnej są programy opóźniania inicjacji alkoholowej lub nikotynowej adresowane do całej populacji dzieci wchodzących w okres pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi;
- 2) selektywną – rozumie się przez to profilaktykę ukierunkowaną na jednostki grupy zwiększonego ryzyka, to jest działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów

wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego; profilaktyki są podejmowane ze względu na sam fakt przynależności do danej grupy; profilaktyka selektywna jest działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym;

3) wskazującą – rozumie się przez to profilaktykę ukierunkowaną na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub NSP bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniające kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Przykładem profilaktyki wskazującej są interwencje podejmowane wobec uczniów upijających się lub eksperymentujących z narkotykami; niektóre działania mające na celu redukcję szkód zdrowotnych lub społecznych u osób nadużywających substancji psychoaktywnych (np. działania edukacyjne i prawne zmierzające do ograniczenia liczby wypadków drogowych popełnianych przez kierowców pod wpływem tych substancji).

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii na szczeblu lokalnym, wykonuje się poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą,
- ograniczanie dostępności alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i środków psychoaktywnych oraz ich usuwanie,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Zgodnie z rekomendacjami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Program powinien stanowić, najlepiej dostosowaną do warunków lokalnych, odpowiedź na problemy związane z piciem alkoholu i zażywaniem narkotyków, z uwzględnieniem jego środowiskowej specyfiki. Oznacza to, że musi on być oparty na dokładnej analizie potrzeb i możliwości ich zaspokojenia. W tym celu systematycznie, co cztery lata, przeprowadzane są profesjonalne badania, na bazie których przygotowywana jest diagnoza lokalnych problemów alkoholowych i innych zagrożeń społecznych, stanowiąca rokrocznie punkt wyjścia do tworzenia Programu. W roku 2018 wykonana została lokalna diagnoza, monitoring i strategia rozwiązywania problemów uzależnień (uzależnienia chemiczne i behawioralne) i innych zagrożeń społecznych (przemoc środowiskowa i domowa, cyberprzemoc) stanowiąca podstawę przygotowania Programu w kolejnych latach.

Zadania zawarte w Programie i sposoby ich realizacji, dostosowane zostały do potrzeb lokalnych i możliwości prowadzenia określonych form pracy w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe. Budowanie spójnej strategii przeciwdziałania uzależnieniom w mieście Żagań oparte jest na systemowości i konsekwentnym wdrażaniu działań profilaktycznych i terapeutycznych we współpracy ze wszystkimi środowiskami. Działania te odzwierciedla Program, który w sposób kompleksowy podejmuje problemy z obszaru uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, oraz przeciwdziałania przemocy.

I. Zrealizowane cele Programu.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Program na 2018 r. stanowił kontynuację działań systematycznie i konsekwentnie realizowanych w mieście Żagań od wielu lat. Zawierał spis zadań, które nakłada na gminy ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii, z uwzględnieniem celów operacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określonych w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020. Zadania ujęte w Programie inicjowane były przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która w 2018 r. funkcjonowała w składzie ustalonym Zarządzeniem Nr 96/2017 Burmistrza Miasta Żagań z dnia 8 maja 2017 r. zmieniającym Zarządzenie Nr 1/04 Burmistrza Miasta Żagań z dnia 5 stycznia 2004 r. w sprawie powołania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Jako główne cele programu przyjęto zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych, zmniejszenie rozmiarów aktualnie występujących oraz zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi. Ideą stojącą za zasadą pomocniczości jest założenie, że im bardziej bierze się pod uwagę odbiorcę działań tym skuteczniej i plastyczniej – w zależności od lokalnych potrzeb – mogą być planowane zadania i dystrybuowane środki. Dlatego tak istotne jest przygotowanie lokalnej diagnozy pozwalającej ocenić aktualny stan problemów alkoholowych, zasobów i efektów podejmowanych działań oraz publikowanie wyników tych badań w środowisku lokalnym. W roku 2018 ww. cele główne, kontynuując działania z lat poprzednich, zrealizowane zostały poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia m.in. poprzez organizację czasu wolnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do programów profilaktycznych.
3. Prowadzenie edukacji publicznej i szkoleń przedstawicieli różnych profesji z zakresu problemów uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz przeciwdziałania przemocy.
4. Zapewnienie pomocy opiekuńczej i wychowawczej dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych problemem uzależnienia od alkoholu i narkotyków.
5. Zmniejszanie rozmiarów naruszeń prawa związanych ze sprzedażą napojów alkoholowych poprzez prowadzenie regularnych kontroli punktów sprzedaży.
6. Zapewnienie dostępności profesjonalnej terapii dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem i współuzależnionych.
7. Promowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia poprzez współpracę z mediami lokalnymi oraz wspieranie środowisk abstynenckich.

II. Zrealizowane zadania.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, do głównych zadań gminy w

zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii należą w szczególności:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.
- Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem:

- 1) Udzielanie dotacji celowej na prowadzenie Klubu Abstynenta na terenie miasta Żagań, w tym m.in. na:
 - prowadzenie zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
 - wspieranie działalności grup samopomocowych w Klubie Abstynenta,
 - sfinansowanie organizacji imprez i konkursów promujących zdrowy styl życia, w tym Zlotu Klubów Abstynenta z terenu województwa lubuskiego, który odbył się w dniu 17.11.2018 r.
 - tworzenie bazy materialnej w Klubie.
- 2) Dofinansowanie 2 szkoleń dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dot. nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- 3) Finansowanie badań i opinii sporządzanych przez lekarzy biegłych, w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz wskazania rodzaju zakładu leczniczego. W 2018 r. sfinansowano 9 takich opinii.
- 4) Ponoszenie kosztów opłat sądowych od wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie leczenia odwykowego. W ubiegłym roku Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 9 osób.
- 5) Finansowanie różnych form terapii dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem i współuzależnionych. W 2018 r. w ramach pomocy terapeutycznej sfinansowano realizację programu pn. „Jak radzić sobie ze stresem związanym z

chorobą – zapobieganie i terapia uzależnienia od alkoholu, środków farmakologicznych i innych substancji psychoaktywnych”.

- 6) Wykorzystywanie instytucji sądowego zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do leczenia odwykowego. Podstawę prawną zobowiązania do leczenia stanowią artykuły od 24 do 36 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Powyższą procedurę wdraża się wobec osób uzależnionych od alkoholu, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich (...), systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny. Do przyjęcia zgłoszenia i wszczęcia postępowania zobowiązana jest gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych właściwa dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której dotyczy postępowanie. W 2018 r. do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żaganiu, wpłynęły 63 wnioski w sprawie skierowania na leczenie osób uzależnionych od alkoholu. Wobec 9 osób uzależnionych od alkoholu, Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Sąd wydał 22 postanowienia o leczeniu, w tym również dot. wniosków z lat ubiegłych.

2. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem uzależnienia pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:

- 1) Finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych, w których prowadzona jest praca z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym. W 2018 r. przekazano dotacje celowe na funkcjonowanie 3 świetlic, tj. przy Parafii p.w. WNMP w Żaganiu, PZ Caritas Parafii p.w. Św. Józefa oraz PZ Caritas Parafii p.w. NNMP.
- 2) Współpraca z lokalnymi instytucjami zajmującymi się m.in. pomocą ofiarom przemocy:
 - a. Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
 - b. Komendą Powiatową Policji,
 - c. Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - d. Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - e. Żagańskim Stowarzyszeniem Klubu Abstynentów „PROMYK”,
 - f. Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,
 - g. Strażą Miejską,
 - h. Organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
- 3) Organizowanie, dofinansowanie lub finansowanie szkoleń indywidualnych osób lub grup zawodowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy. W 2018 r. sfinansowane zostały 4 takie szkolenia. Wzięli w nich udział pracownicy socjalni i Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Żaganiu.
- 4) Wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 5) Sfinansowanie organizacji zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży na bazie stowarzyszeń, szkół i organizacji.

- 6) Dożywianie dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- 7) Sfinansowanie obozu terapeutycznego dla rodzin z problemem alkoholowym organizowanego przez Klub Abstynenta w ramach udzielonej dotacji celowej.
- 8) Wnioskowanie do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.
- 9) Finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.
- 10) Wynagrodzenie specjalisty dyżurującego w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla osób z rodzin, w których występuje problem uzależnienia od alkoholu, doznających przemocy domowej, który znajduje się w Ośrodku Pomocy Społecznej w Żaganiu.
- 11) Finansowanie działań prowadzonych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w szczególności:
 - czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu osoby uzależnionej od alkoholu,
 - prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- 1) Kontynuacja działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów oraz poszerzanie ich o inne rozbudowane, cykliczne programy profilaktyczne obejmujące w szczególności ćwiczenia asertywnych zachowań, nieulegania naciskowi grupy oraz bronięcia własnych postaw i przekonań.
- 2) Wzrost dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych m.in. poprzez preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz młodzieży także rodziców.
- 3) Zakup artykułów z przeznaczeniem do realizowania w szkołach zajęć profilaktycznych.
- 4) Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych – w okresie od stycznia do kwietnia oraz od października do grudnia sfinansowane zostały pozalekcyjne zajęcia sportowe na terenie Basenu Arena Żagań dla uczniów klas I-IV żagańskich szkół podstawowych. Zajęcia sportowe przeznaczone były dla wszystkich chętnych uczniów szkół, w tym dzieci z grup ryzyka, uczęszczających do świetlic opiekuńczo-wychowawczych, a także dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Zajęcia odbywały się przez 2 godziny tygodniowo dla każdej grupy. W sumie w zajęciach w I półroczu brało udział 1.001 uczniów, a w II półroczu 879 uczniów.

- 5) Sfinansowanie spektakli, przedstawień, wykładów i szkoleń dla dzieci i młodzieży dotyczących zdrowego stylu życia, w tym m.in. w wykonaniu Teatru Edu – Artis i Teatru Edukacji i Profilaktyki „MASKA” z Krakowa.
- 6) Wspieranie doksztalcania w zakresie profilaktyki uzależnień.
- 7) Wykonanie materiałów informacyjnych związanych z realizacją programu.
- 8) Uczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz przeciwdziałania przemocy.
- 9) Finansowanie organizacji imprez, festynów, wycieczek oraz konkursów promujących zdrowy styl życia – w 2018 r. sfinansowanych bądź dofinansowanych zostało 20 różnych form edukacyjno-profilaktycznych tego rodzaju.
- 10) Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.
- 11) Promowanie mody na zdrowy styl życia, zachęcanie i włączanie młodzieży do udziału w konkursach o charakterze edukacyjno-profilaktycznym.
- 12) Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

W ramach tego zadania kontynuowano dalszy wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień poprzez udzielanie dotacji na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Wspomaganie tego rodzaju działalności odbywało się m.in. poprzez:

- 1) Finansowanie działalności Klubu Abstynenta na terenie miasta Żagań.
- 2) Finansowanie działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Żagań, dla dzieci i młodzieży szkolnej, w szczególności z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, z uwzględnieniem programów i działań profilaktycznych, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w celu objęcia nimi jak największej liczby dzieci z grup ryzyka (rodziny dysfunkcyjne, w tym z problemem alkoholowym) - w 2018 r. na terenie miasta Żagań funkcjonowały 3 świetlice opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, realizujące programy i działania profilaktyczne, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, tj. świetlica przy Parafii pw. WNMP, świetlica przy PZ „CARITAS” Parafii p.w. Św. Józefa oraz świetlica przy PZ CARITAS Parafii p.w. NNMP.

- 3) Zakup wyposażenia dla szkół i jednostek realizujących programy profilaktyczne i terapeutyczne.
- 4) Organizację szkoleń przedstawicieli różnych zawodów stykających się w swej pracy z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin.
5. **Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.**

W przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym oraz złamania zakazu promocji i reklamy napojów alkoholowych gmina może podejmować interwencje oraz występować przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego czyli występować z aktem oskarżenia bezpośrednio do sądu z pominięciem prokuratora. Postępowanie tego rodzaju prowadzone jest na podstawie przepisów o postępowaniu karnym. W ubiegłym roku, na terenie miasta Żagań, sytuacje takie nie miały miejsca.

III. Ograniczanie dostępności alkoholu.

Ograniczanie spożycia napojów alkoholowych stanowi jedno z najważniejszych zadań zarówno organów administracji rządowej, jak i jednostek samorządu terytorialnego. W tym kontekście ograniczenie dostępności alkoholu, stanowiące jedno z najbardziej efektywnych narzędzi ograniczania poziomu spożycia napojów alkoholowych oraz rozmiarów szkód zdrowotnych i społecznych nim spowodowanych, uznaje się za jeden z kluczowych elementów polskiego modelu rozwiązywania problemów alkoholowych. W obecnym stanie prawnym przyjęto rozwiązanie zgodnie, z którym ograniczenia w zakresie dostępności napojów alkoholowych w niewielkim zakresie określone zostały na poziomie ustawowym – w art. 14 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W związku z powyższym dla lepszego radzenia sobie z problemami alkoholowymi potrzebne są zorganizowane działania prowadzone na szczeblu gminy.

Ograniczanie dostępności alkoholu na szczeblu lokalnym odbywało się poprzez:

- 1) bezwzględne przestrzeganie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z Uchwałą Nr LVI/55/2018 Rady Miasta Żagań z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu oraz poza miejscem sprzedaży na terenie miasta Żagań, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
- 2) nieprzekraczanie oraz niezwiększanie ustalonej ww. uchwałą maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży oraz poza miejscem sprzedaży na terenie miasta Żagań,
- 3) prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości przez podmioty prowadzące sprzedaż napojów alkoholowych, a w szczególności w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży i podawania alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym,
- 4) podejmowanie interwencji w związku z działaniami mającymi charakter reklamy lub promocji napojów alkoholowych,
- 5) prowadzenie szkoleń sprzedawców napojów alkoholowych,

- 6) współpracę Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji i innych instytucji w kierunku prawnego egzekwowania przestrzegania zasad ustawowego zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

W dniu 9 marca 2018 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która nałożyła na rady gmin obowiązek uchwalenia uchwał dotyczących maksymalnej liczby zezwoleń odrębnie na poszczególne rodzaje napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (gastronomia), jak i do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy). Ponadto wprowadzono obowiązek określenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do 4,5% oraz piwa, zarówno w gastronomii jak i w sklepach. Należy zaznaczyć, że liczba zezwoleń na sprzedaż piwa do tej pory nie była limitowana.

Do tej pory limitowana była tylko liczba punktów sprzedaży. Dotychczasowy limit punktów sprzedaży określony w Uchwale Nr LVI/16/2014 Rady Miasta Żagań z dnia 7 marca 2014 r. wynosił:

80 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz **50** punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

Przy założeniu, że w każdym punkcie sprzedaży występują trzy rodzaje zezwoleń / piwo, wino, wódka/, to w sklepach limit zezwoleń wynosiłby $80 \text{ punktów} \times 3 = 240$ zezwoleń, natomiast w gastronomii $50 \text{ punktów} \times 3 = 150$ zezwoleń.

Uchwałą Nr LVI/55/2018 Rady Miasta Żagań z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu oraz poza miejscem sprzedaży, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie miasta Żagań, wprowadzono limity zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży, przy założeniu, że 70 sklepów i 40 punktów gastronomicznych mogłoby otrzymać zezwolenie, tj. po 10 mniej zezwoleń w sklepach i punktach gastronomicznych.

Uwzględniając opisany obowiązek uchwała określa maksymalną liczbę zezwoleń na poszczególne rodzaje napojów alkoholowych w następujący sposób:

Sprzedaż napojów alkoholowych poza miejscem sprzedaży - ogółem 210 zezwoleń

-zawierających do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwa, w ilości 70,

-zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w ilości 70,

- zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18 % zawartości alkoholu, w ilości 70.

Sprzedaż napojów alkoholowych w miejscu sprzedaży – ogółem 120 zezwoleń

-zawierających do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwa, w ilości 40,

-zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w ilości 40,

- zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych powyżej 18 % zawartości alkoholu, w ilości 40.

IV. Finansowanie Programu.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w art. 4¹ ust. 1 określa jakie działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należą do zadań własnych gminy, a także precyzuje, że realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Dalej ustawa wskazuje gminom źródła pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań: „W celu pozyskiwania dodatkowych środków na finansowanie zadań określonych w art.4¹ ust. 1

gminy pobierają opłatę za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (...),” (art. 11¹). Opłata ta stanowi dochód gminy, który jest przekazywany na realizację zadań ujętych w programie. Zgodnie z art. 18² cytowanej ustawy dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych „(...) wykorzystywane będą na realizację:

- 1) gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 2) zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu Narkomanii
i nie mogą być przeznaczone na inne cele.”

Oznacza to, że środki pochodzące z opłat są ściśle powiązane z finansowaniem ww. zadań i nie można ich wykorzystać na inne cele, nie mające z nimi merytorycznego związku.

Szczegółowy podział wydatków na realizację poszczególnych zadań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i zwalczania narkomanii określały Preliminarze Dochodów i Wydatków na 2018 r., w formie załączników do Programu.

Dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na dzień 31.12.2018 r. wyniosły **625.171,97 zł** na planowane **621.000,00 zł**, co stanowi **100,67 %**. Z wymienionej kwoty **581.000,00 zł** przeznaczone było w planie na finansowanie wydatków na przeciwdziałania alkoholizmowi, a 40.000,00 zł na finansowanie wydatków na zwalczanie narkomanii.

Wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi (dział 851, rozdz. 85154) w 2018 r. wyniosły **559.522,18 zł**, co stanowi **96,30 %** planu rocznego (**581.000,00 zł**), natomiast na zwalczanie narkomanii (dział 851, rozdz. 85153) w 2018 r. wydatkowano **34.285,30 zł**, co stanowi **85,71 %** planu rocznego (**40.000,00 zł**).

W kwocie poniesionych wydatków na przeciwdziałanie alkoholizmowi **165.000,00 zł** stanowiły dotacje dla organizacji pozarządowych na zadania ujęte w Programie. Dotacje otrzymały następujące podmioty:

1. Żagańskie Stowarzyszenie Klubu Abstynenta „Promyk” na prowadzenie Klubu Abstynenta w Żaganiu – 34.000,00 zł.
2. Parafii pw. WNMP w Żaganiu, na prowadzenie świetlicy opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci i młodzieży szkolnej, w szczególności z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, z uwzględnieniem programów i działań profilaktycznych, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – 37.000,00 zł.
3. Parafialny Zespół CARITAS Parafii pw. św. Józefa w Żaganiu, na prowadzenie świetlicy opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci i młodzieży szkolnej, w szczególności z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, z uwzględnieniem programów i działań profilaktycznych, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – 29.000,00 zł.
4. Parafialny Zespół CARITAS Parafii pw. NNMP w Żaganiu, na prowadzenie świetlicy opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci i młodzieży szkolnej, w szczególności z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, z

uwzględnieniem programów i działań profilaktycznych, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – 18.000,00 zł.

5. ZHP Komenda Hufca Żagań na organizację wycieczki letniej dla dzieci i młodzieży szkolnej, w szczególności z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, z uwzględnieniem programów i działań profilaktycznych, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – obóz pod namiotami, prowadzony metodyką harcerską dla 32 dzieci, w Pobierowie w okresie od 16.07.2018 r. do 27.07.2018 r. – 29.760,00 zł.
6. Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Zielonej Górze na organizację wycieczki letniej dla dzieci i młodzieży szkolnej, w szczególności z rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem alkoholowym, z uwzględnieniem programów i działań profilaktycznych, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom – kolonia w Sławie dla 21 osób, w okresie od 22.07.2018 r. do 2.08.2018 r. – 17.240,00 zł.

Szczegółowa informacja na temat poniesionych w 2018 r. wydatków na profilaktykę i przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz narkomanii zawarta została w załączniku nr 6 do sprawozdania rocznego z wykonania budżetu Gminy Żagań o statusie miejskim za 2018 r.

Dofinansowanie organizacji ogólnopolskich warsztatów onkologicznych

W ramach realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia Gmina Żagań o statusie miejskim była współorganizatorem III Ogólnopolskiej Konferencji Psychoonkologicznej „Psychoonkologia – pełniejsze spojrzenie na leczenie onkologiczne”. Inicjatorem i głównym organizatorem konferencji był NZOZ Ośrodek Terapeutyczny Profil. Konferencja odbyła się w dniach 8-9 czerwca 2018 r. w salach Pałacu Książęcego w Żaganiu i przeznaczona była dla:

- pacjentów, ich bliskich i innych osób zainteresowanych tym tematem,
- lekarzy, psychologów, psychoterapeutów, farmaceutów, pielęgniarek zainteresowanych wsparciem osób ze schorzeniami onkologicznymi,
- pracowników samorządowych, którzy zajmują się problematyką ochrony zdrowia oraz wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych w realizacji zadań z zakresu promocji zdrowia.

Tematem przewodnim Konferencji były zagadnienia wsparcia chorych onkologicznie, ich rodzin oraz przyjaciół w zmaganiu się z chorobą nowotworową. Program Konferencji był tak pomyślany, aby poruszyć wiele różnorodnych tematów. W dniu 8 czerwca odbyła się część warsztatowa tj. 12 warsztatów terapeutycznych, w których wzięło w sumie udział 110 osób. Uczestnicy mieli możliwość m.in. poznać 10 umiejętności zdrowienia w Terapii Simontowskiej, zapoznać się ze strategiami radzenia sobie ze stresem, wytańczyć 5 rytmów, poznać tajniki praktyki śmiechu, czy też pogłębić wiedzę na temat filozoficznego spojrzenia na człowieka, w kontekście trudnych sytuacji, a w szczególności w doświadczeniu choroby nowotworowej. W dniu 9 czerwca 2018 r. odbyła się natomiast część typowo konferencyjna. Osoby uczestniczące miały okazję dowiedzieć się na temat rozwoju psychoonkologii w Polsce, zapoznać się z epidemiologią chorób nowotworowych oraz sposobami leczenia, z uwzględnieniem chirurgii onkologicznej. Ponownie poruszano temat mindefulness – podejście i praktyka współczucia w psychoonkologii oraz problemu zdrowego odżywiania, tzw. OnkoDiety opartej na faktach. Podczas dwóch dni w Konferencji uczestniczyło ok. 210 osób.

W okresie 10-15 czerwca 2018 r. przeprowadzone zostały warsztaty terapeutyczno-szkoleniowe Programu Simontowskiego dla grupy 24 osób. Dzięki pracy terapeutycznej osoby, które zgłosiły się do programu uświadomiły sobie, jak istotną rolę w procesie zdrowienia człowieka odgrywa psychika. Terapia prowadzona według programu Simontona pozwoliła tym osobom poznać techniki prawidłowych zachowań, a także umożliwiła korzystanie z

kluczowych założeń, dzięki którym uczestnicy mogli przystosować się do zagrożenia życia i oswoić się z tematem śmierci i umierania. Nauczyły się również pracować nad redukcją stresu, w tym objawów depresyjnych i lękowych. Ponadto opracowały własny katalog prawidłowych zachowań i poznały możliwości wywoływania w sobie ducha walki z chorobą onkologiczną.

Tematy poruszane na III Ogólnopolskiej Konferencji Psychoonkologicznej spotkały się z dużym zainteresowaniem, co z pewnością jest również wynikiem wzrostu zachorowalności na choroby nowotworowe i poszukiwania sposobów radzenia sobie z trudną sytuacją. Koszt dofinansowania organizacji konferencji i warsztatów z budżetu Gminy Żagań o statusie miejskim, wyniósł 15.000,00 zł.

Udzielenie pomocy finansowej dla Powiatu Żagańskiego na zakup wyposażenia laboratorium w budynku szpitala przy ul. Żelaznej 1a w Żaganiu.

W 2018 roku na zadanie w zakresie ochrony zdrowia udzielono pomocy finansowej Powiatowi Żagańskiemu w kwocie 2 000,00 zł. Pomoc finansowa w formie dotacji celowej przeznaczona została na zakup kozetki lekarskiej, fotela do pobierania krwi oraz stolika chirurgicznego na kółkach, jako wyposażenie laboratorium w budynku szpitala przy ul. Żelaznej 1a w Żaganiu, którego właścicielem jest Powiat. Uznano, że udzielenie takiej pomocy finansowej przyczyni się do poprawy jakości świadczenia usług medycznych dla lokalnej społeczności. W dniu 28.12.2018 r. Powiat Żagański zwrócił niewykorzystaną część dotacji w kwocie 6,95 zł na konto Urzędu Miasta Żagań.

Dotowanie z budżetu miasta hospicjum im. Św. Brata Alberta w Żarach.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w związku z Uchwałą Nr XLVII/101/2017 Rady Miasta Żagań z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie: programu współpracy Gminy Żagań o statusie miejskim z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2018 rok, po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert, zlecono realizację zadania publicznego z zakresu ochrony i promocji zdrowia, polegającego na wspieraniu działań dla osób objętych stacjonarną opieką paliatywno – hospicyjną, nie będących świadczeniami medycznymi, w tym:

1. działań z zakresu rehabilitacji fizycznej i psychicznej wobec osób objętych opieką paliatywno – hospicyjną;
2. udzielanie wsparcia psychologicznego osobom w okresie terminalnym oraz ich rodzinom w trakcie opieki – prowadzenie grup wsparcia i pomocy indywidualnej,
3. podniesienie jakości warunków bytowych osób objętych stacjonarną opieką paliatywno – hospicyjną.

Do realizacji zadania wybrano podmiot uprawniony, tj. Koło Żarskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta, ul. Św. Brata Alberta 4, 68-200 Żary i przyznano dotację celową na finansowanie realizacji zadania w kwocie 24.686,00 zł. Zadanie było realizowane w okresie od 20.02.2018 r. do 31.12.2018 r. na rzecz przebywających w hospicjum 8 mieszkańców Żagania.

Pozostałe działania.

W ramach zadania z zakresu ochrony zdrowia Ośrodek Pomocy Społecznej w Żaganiu finansował pobyt w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, dziecka pozbawionego opieki i wychowania rodziców. Na ten cel wydatkowana została kwota 12.177,18 zł.

PEŁNOMOCNIK
Burmistrza Miasta Żagań
ds. Profilaktyki i Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych

Monika Wójtyśiak